

15. Флоровский Г. В. Метафизические предпосылки утопизма / Г. В. Флоровский // Вопросы философии. – 1990. – №10. – С.78–98.
16. Чертова Е. Л. Специфика утопического сознания и проблема идеала / Е. Л. Чертова // Идеал, утопия и критическая рефлексия / отв. ред. В. А. Лекторский; РАН, Ин-т философии. – М.: РОССПЭН, 1996. – С.156–187.

References

1. Batalov Je. Ja. V mire utopii: Pjat' dialogov ob utopii, utopicheskom soznanii i utopicheskikh eksperimentah [Tekst] / Jeduar Jakovlevich Batalov. – M.: Politizdat, 1989. – 319 s.
2. Bilaonova M. Ju. Filosofskij diskurs o sovremennom ideale / M. Ju. Bilaonova. – Rezhim dostupa: <https://elibrary.ru/contents.asp?issueid=1398407>
3. Bodrijar Zh. Simuljakry i simuljacija / Zh. Bodrijar; Perevod O. A. Pechenkina. – Tula, 2013. – 204 s.
4. Brjuhanceva N. V. Idealy, idoly i cennosti v sovremennom mediaprostranstve / N. V. Brjuhanceva. – Rezhim dostupa: <http://mic.org.ru/index.php/new/132-idealy-idoly-i-tsennosti-v-sovremennom-mediaprostranstve>
5. Zvezdina A. A. Giperreakl'nost' Zh. Bodrijara i shlobal'nyj krizis / A. A. Zvezdina. – Rezhim dostupa: <https://elibrary.ru/item.asp?id=15638668>.
6. Ivanov D. V. Virtualizacija obshhestva / D. V. Ivanov. – Rezhim dostupa: http://lib.ru/POLITOLOG/ivanov_d_v.txt_with-big-pictures.html
7. Istjufeev A. V. Krizis gumanizma v uslovijah sovremennoj tehnogennoj civilizacii / A. V. Istjufeev // Vestnik OGU. – 2007. – №7/ijul'. – S.58–63.
8. Konstantinova L. V. Obshhestvennyj ideal v jepohu Postmoderna: rakursy social'noj politiki / L. V. Konstantinova // Vlast'. – 2014. – №4. – S.90–95.
9. Mantatova L. V. Strategija razvitiya: Cennosti novej civilizacii: Monografija / L. V. Mantatova. – Ulan-Udje: izdatel'stvo VSGTU, 2004. – 242 s.
10. Mjadel' A. P. Nравstvennyj ideal v jepohu globalizacii: problema vybora // «Filosofskoe znanie i vyzovy civilizacionnogo razvitiya»: Mezhdunarodnaja nauchnaja konferencija (g. Minsk, 21–22 aprelja 2016 g.): materialy dokladov. – Minsk: Pravo i jekonomika, 2016. – S.132–134.
11. Sizov S. S. Utopija i obshhestvennoe soznanie: Filosofsko-sociologicheskij analiz / S. S. Sizov. – L.: Izd-vo LGU, 1988. – 119 s.
12. Stolovich L. N. Kategorija prekrasnogo i obshhestvennyj ideal. Istoriko-problemnye ocherki / L. N. Stolovich. – M.: Iskusstvo, 1969. – 352 s.
13. Filosofskaja jenciklopedija / glav. red. F. V. Konstantinov; Nauchn. sovet izd-va «Sovetskaja jenciklopedija». In-t filosofii AN SSSR. Jenciklopedii. Slovarei. Spravochniki. – M.: Sov. jenciklopedija, 1962. – T.2. – 1962. – 576 s.
14. Filosofsk'kyj encyklopedychnyj slovnyk / gol. red. V. I. Shynkaruk; NAN Ukraïny, In-t filosofii im. G. S. Skovorody. – K.: Abrys, 2002. – 742 s.
15. Флоровский Г. В. Метафизические предпосылки утопизма / Г. В. Флоровский // Вопросы философии. – 1990. – №10. – С.78–98.
16. Чертова Е. Л. Специфика утопического сознания и проблема идеала / Е. Л. Чертова // Идеал, утопия и критическая рефлексия / отв. ред. В. А. Лекторский; РАН, Ин-т философии. – М.: РОССПЭН, 1996. – С.156–187.

Okorokova V. V., PhD, Associate Professor Chair of World History and Methodology of Science, South Ukrainian national pedagogical university after K. D. Ushynsky (Ukraine, Odessa), veraok888@ukr.net

Transformation of the social ideal in the information society as the basis of modern utopia

The article is devoted to the consideration of the problem of transformation of the social ideal in the information society, with the main emphasis here being on the connection of these processes with utopia. The purpose of the work is the solution of the logical chain: informatization of society – social ideal – utopia. The article draws attention to the stagnation of this chain, since the social ideal is the main source of the formation of the utopian ideal, which in turn is the spokesman for any crisis processes in society.

Based on the concept of virtualization of society, the author shows that simulation processes are an indicator of modern information culture. Unlike previous epochs, the modern ideal exists in the form of simulation models, as an image that has its own transcendental scheme. In this regard, utopia and the ideal act as a simulation of the impossible with the help of information technology. Virtual reality becomes a place for the implementation of the utopian ideal, which for the utopia is the solution to its long-standing problem of practical embodiment.

Keywords: ideal, social ideal, utopia, utopian ideal, virtualization of society.

* * *

УДК 050:(008+7)

Паньків О. В.,
кандидат філософських наук, доцент,
Національний університет «Львівська політехніка»
(Україна, Львів), olesya.pankiv@ukr.net

СОЦІАЛЬНО–ЕТИЧНІ СКЛАДОВІ ІНТЕРНЕТ–КОМУНІКАЦІЇ

Розглянуто Інтернет як певний соціокультурний простір, специфічне комунікаційне середовище, в якому представлені не тільки всі види традиційної комунікації, але сформовані принципово нові. Ці форми комунікації набувають популярності та чітко виокремлюють зручні параметри для спілкування. Встановлено, що Інтернет–комунікація надаючи людині нові можливості, посилює відчуття особистої свободи, кидая виклик її моральній природі, породжуючи чимало соціально–етичних проблем. Досліджено, що такі поняття як свобода та відповідальність, дружба, співчуття та добродичність, етикет, зазнають змін та трансформуються в новому комунікаційному середовищі. Виявлено, що Інтернет–комунікація розширюючи можливості сучасної людини, породжує безліч протиріч, що приводить до неоднозначності етичних оцінок цього феномену.

Ключові слова: Інтернет–комунікація, свобода, відповідальність, дружба, співчуття, нетикет, інформація.

В останні десятиліття в житті людства відбулись глобальні зміни, серед найсуттєвіших передусім є розвиток інформаційних технологій та поява Інтернету. Ці зміни формують нові світоглядні орієнтири та породжують ряд викликів для сучасної людини. Г. М. МакЛюен, класик досліджень засобів масової інформації і комунікації, вважав, що сучасне суспільство складається з суми комунікацій, які відбуваються в ньому [11]. Духовний і матеріальний образ суспільства визначається технологією соціальної комунікації, комунікаційними каналами, якими користуються члени суспільства перетворюючи світ в «глобальне село». Глобальна мережа Інтернет, як потужний засіб масової інформації і комунікації, значно розширює комунікативні можливості сучасної людини, пропонуючи різноманітні форми віртуального спілкування, а саме – інформаційну веб–систему, дискусійні форуми, списки розсилання, групи новин, чати, програми швидкого зв'язку, мережеві ігри тощо. Але разом з тим, Інтернет привносить в наше життя і негативні явища, оскільки способи спілкування далеко не відповідають культурним традиціям, втрачають етичні орієнтири та, як результат, виникають загрози негативного впливу на світогляд людини. Метою дослідження є через звернення до таких понять як свобода та відповідальність, дружба, співчуття та добродичність, етикет, виявити на дослідити зміни, та трансформації, що спостерігаються в новому комунікаційному середовищі.

Проблема комунікації, без сумніву, постає центральною у дослідженні будь–яких суспільних процесів. Ще від часів Сократа ключова роль була відведена комунікації як методу отримання істинного знання, з метою досягнення загального блага (Платона), теорія аргументації як комунікації, визначення раціональних форм мовної комунікації (Аристотель). Проблема комунікації не втрачає актуальності на протязі привалого періоду: від досліджень Аврелія Августина, Фоми Аквінського, Ф. Бекона, Дж. Локка, І. Канта до ХХ ст., періоду в який ми фіксуємо «вибух комунікації», викликаючи інтерес та дослідження як з боку науки, так і філософії. Дослідженням впливу засобів комунікації на масову свідомість займалися М. Маклюен, Д. Белл, Е. Тофлер, М. Кастельс, Н. Луман, Ю. Габермас, М. Фуко, У. Еко та ін. Попри потужну дослідницьку

базу, Інтернет–середовище невпинно породжує безліч суперечливих очікувань – від необґрунтованих страхів до невинуватих сподівань, що призводить до неоднозначності етичних оцінок цього феномену та відкриває простір до нових більш ґрунтовних досліджень.

«Лише людина здатна пізнати сутність свободи. Лише вона має привілей утвердитися на засадах свободного волевиявлення» [8]. Традиційно Інтернет вважають «територією свободи», ці відчуття формується не випадково: у «Декларації незалежності кіберпростору» Дж. Барлоу наголошує: «Ми створюємо світ, до якого можуть приєднатися усі, без привілеїв або упереджень, породжених расовими відмінностями, економічною владою, військовою силою або місцем народження. Ми створюємо світ де кожен і всюди, може висловлювати переконання, незалежно від того, наскільки він незвичайний, без страху вимушеного мовчання і конформізму. ...Ми поширюємо себе скрізь Планету так, щоб ніхто не міг зупинити нашої думки [1]. Стаття 10 Європейської конвенції з прав людини голосить: «Кожен має право на свободу вираження поглядів» [3]. Не випадково віртуальне середовище мережі Інтернет постає надзвичайно привабливим, адже спрямовує до можливостей здійснити на перший погляд «нездійснене», висловити «невимовне».

Із поширенням Інтернету значно зросли можливості для вираження власних поглядів, втім, примножилися і виклики свободи вираження поглядів. Свобода слова набула великого значення в контексті потенціалу Інтернету як інтерактивного та глобального засобу спілкування. У межах інтернет–комунікацій свобода виражається у формах звільнення від будь–яких форм як зовнішнього так і внутрішнього примусу, наявних соціальних ролей та соціальних стереотипів. Завдяки Мережі людина може спілкуватися поза межами власної тілесності, уникаючи ідентифікації за класовими, національними й навіть статевими ознаками. Інтернет–комунікації усувають як об'єктивні (наприклад, просторові), так і суб'єктивні (наприклад, сором'язливість) перешкоди для спілкування. Здійснюючись на засадах анонімного спілкування, вони мінімізують загрози упередженого або «нерівного» спілкування, тим самим вивільняючи найпотаємніші прагнення людини. Співбесідник психологічно звільняється від необхідності представити в процесі комунікації самого себе, конструюючи той образ, який йому заманеться. Важливим постає питання, що є причиною створення таких «віртуальних особистостей» в Інтернет–комунікації: незадоволення реальною соціальною ідентичністю, бажанням отримати новий досвід, нові враження, реалізувати щось нереалізоване в реальному житті? Ця проблема стає предметом сучасних психологічних досліджень. Дослідники відзначають ряд мотивів, серед яких, з одного боку, самопрезентація в інтернет–просторі, сконструйоване «Я» як вираз нереалізованих бажань, незадоволених потреб, з іншого – як вираз пригнічених в реальності агресивних тенденцій, задоволення заборонених в соціумі потягів. Відбувається свого роду створення «віртуальної проекції ідентичності». Як зазначає Н. В. Зудилина, «у віртуальному просторі Інтернету в людини є спокуса думати, що вона виходить за межі себе, створює відокремленні від себе творіння – ідентичності, які з нею не зв'язані і за які

вона відповідальності не несе. Насправді у віртуальних проекціях ідентичності людина розкриває себе, свої можливості, про які навіть не знала» [9].

Глобальна мережа створює універсальні площадки, соціальні мережі, форуми, де будь–яка людина може відшукати найбільш комфортні умови для спілкування. Можна знайти людей з якими давно не спілкувалися, віднайти нових друзів, здійснити покупку, залишити коментар з приводу якоїсь події, при цьому маючи можливість завершити комунікацію у будь–який зручний для вас час. Не даремно можна зустріти порівняння Інтернету з давньогрецькою агорою – місцем зібрання громадян полісу для вільного обговорення новин і прийняття рішень суспільного життя [2, с. 64–79]. Для агори була властивою свобода слова. Звісно не можна заперечити існування свободи слова в Інтернеті, однак спостерігається тенденція так званого «дозованого слова», де комуніканти «свідомо дозволяють собі забувати про існування суспільної моралі й певного усталеного етикету» [4]. На це звертає увагу і С. Дацюк, котрий вважає, що свободи слова, в його класичному розумінні, в Мережі нема, як не існує контролю автентичності і адресату. Усно або ж письмово висловлене слово підтверджується автором. Для електронного слова не існує фізичної автентичності ні автора, ні слова: якщо не підписаний текст, не можливо встановити, хто розмістив те чи інше висловлювання у Мережі. Більше того, саме слово може бути зміненим, знищеним, закрито паролем, переміщене в інше місце. Будь–які копії не гарантія автентичності, адже важко встановити чи це копія чи оригінал. «Тому електронне слово – не факт» [6].

Тому нові можливості потребують відповідального користування, адже відкривають нові шляхи для зловживань правами людини: поширення висловлювань, що розпалюють ненависть та ворожнечу, жорстокого поводження з дітьми та підбурювання до тероризму. Виникають нові проблеми регулювання свободи вираження поглядів та інформації у контексті захисту прав людини [3].

Звертаючись до поняття дружби, слід відзначити, що її трактування теж набуло іншого вияву в новому комунікативному просторі. В традиційному розумінні дружба визначається як «форма спілкування людей, заснована на спільності інтересів, взаємній повазі, взаєморозумінні та взаємодопомозі; передбачає особисту симпатію, прихильність і торкається найбільш інтимних, задушевних сторін людського життя; одне з кращих проявів людських почуттів» [8]. Дружба як вид духовного зв'язку яскраво відображає суспільну сутність людини. Завдяки дружбі людина починає усвідомлювати цінності власної особи на тій підставі, що гідна бути чимось другим. Кант обґрунтовує важливість дружби для применшення егоїзму: частину любові до себе людина переносить на іншу, отримуючи шире, довірливе спілкування. З появою Інтернету, поширенням соціальних мереж, визначення поняття дружби почало популяризуватися та по–іншому визначатися. Не випадково можна натрапити на різні вияви дружби в Мережі: френдинг – вид дружби, котрий поширений здебільшого у соціальних мережах та відображає швидше ситуацію «колекціонування друзів», котра побудована на кількісному представленні: з багатьма

навіть не знайомими людьми, кількістю проставлених вподобань та поширень інформації; хобі – дружба, котра зустрічається на тематичних форумах та в Інтернет спільнотах, побудована спільних інтересах та захопленнях; дружба геймерів – виникає під час онлайн-ігор, де формуються визначені відносини прихильників та противників, визначається рівнем захоплення грою; реальна мережева дружба, котра відбувається через соціальні мережі, форуми, електронну пошту, Skype, СМС, може прирівнюватися до реальної класичної дружби, оскільки побудована на тривалому спілкуванні.

Чим приваблює дружба в Мережі? Для мережевого спілкування, особливо листування, здебільшого характерним є миттєве реагування на події. Такий тип комунікації є значно коротшим: записи з'являються, виправляються, зберігаються й зникають. Це надає спілкуванню миттєвості, швидкості яка є особливістю часу і дозволяє увійти в стан «аптайм» (тут і сьогодні), повніше сприймати комунікативну функцію. Однак такий спосіб комунікації не лише має переваги, а й недоліки, оскільки позбавлений переживань, оцінок, висновків, попри те, що відволікає від проблем реального світу, знімає психологічне навантаження, і сприяє позбавленню стану незадоволення. Ще у М. Хайдеггера знаходимо: «людина долає найдовші дистанції за найкоротший час... Але спішне долання всіх відстаней не приносить зі собою ніякої близькості; оскільки близькість полягає не в зменшенні відстані» [14, с. 316]. У безпосередньому спілкуванні ми можемо засвідчити своє розуміння, любов, співчуття, ненависть чи презирство, тут завжди присутній елемент ризику, завжди актуально залишається проблема вибору, морального самовизначення партнерів один щодо одного. Саме в цьому моменті і проявляється справжнє спілкування, а разом з тим постають і його моральні проблеми, проблеми обов'язку й відповідальності, совісті й сорому, ворожості та дружби.

Милосердя і співчуття визначаються головними чеснотами людини. Немає меж можливостям приносити користь іншим людям. Дійсно дбайлива людина готова завжди пожертвувати іншим людям все, навіть власне життя. Милосердя є чарівним ключем, яким можна відкрити усі заіржавілі замки. Так, український дослідник В. А. Малахов визначає милосердя як «діяльне прагнення допомогти кожному, хто має в тому потребу» [12, с. 283]. Великого значення в Мережі набуває доброчинність та вияв співчуття через різні платформи та соціальні мережі. Пожертви й доброчинність є одним із найсильніших аргументів прихильників онлайн-активізму за кордоном. Свого часу платформа «Geogise», започаткована Всесвітньою продовольчою програмою ООН, зібрала (і досі продовжує) достатньо рису аби нагодувати 5 мільйонів людей двічі на день. Нещодавно український фейсбук сколихнула зворушлива історія про бабусю, яка могла собі дозволити купити лише одну картоплину. Емоційна оповідь очевидця була поширена більш 4 тисячі разів і... це практично усе. Кінець історії (принаймні, поки що) [13]. Для користувача Мережі постає важливою справою не конкретна, реальна допомога, а швидше поширення інформації та співчутливі коментарі. Для того, щоб займатись доброчинністю не обов'язково бути мільйонером. Але в Україні «наратив доброчинності»

доволі слабкий. За даним нещодавнього соціологічного дослідження «Демократичних ініціатив» та «Центру Разумкова» лише 21% населення минулого року підтримали добродійну діяльність різноманітних фондів та організацій.

Отож, активізм, кліквізм чи слактивізм... що ми маємо в Україні? Можна довго сперечатись як саме назвати корабель. Але це один із тих рідкісних випадків, коли це абсолютного не має значення, бо він так чи інакше попливе [13]. Тому влучно було відмічено: «Милосердя потребує не тільки щедрості, а духовної чуйності, і моральної зрілості, і людині самій потрібно підністися до добра, щоб зробити іншим добро» [5].

Як і в кожному соціальному середовищі, в Інтернеті виникають свої норми і правила, котрі визначають права і обов'язки учасників взаємодії та дозволяють Мережі підтримувати власне існування. Ці правила отримали назву «нетикет», або «мережевий етикет». В цілому правила нетикету не сильно відрізняються від етикету традиційного, оскільки побудовані на повазі до учасників комунікації та спираються на «золоте правило» моралі. Так, в передмові однієї з версій нетикету сказано: «При роботі в мережі в першу чергу не слід робити того, що не схвалюється у кожному цивілізованому суспільстві: розпалювати національну ворожнечу, принижувати, красти тощо». Разом з універсальними етичними правилами ввічливості, нетикет складається зі специфічних норм, які пов'язані з особливостями Інтернет-комунікації, а саме: 1. Пам'ятайте, що Ви розмовляєте з людьми. 2. Притримуйтеся тих самих правил поведінки, що і в реальному житті. 3. Пам'ятайте де Ви знаходитесь. 4. Зберігайте власну гідність. 5. Віднесіться з повагою не тільки до своєї, але й до чужої приватності. 6. Не зловживайте Вашими можливостями. 7. Вчіться прощати іншим їх помилки. Ці правила, звісно, носять неофіційний характер і більшість користувачів навіть не знають про їх існування, або, вважаючи себе достатньо досвідченими, ігнорують їх. В даному випадку мова радше йде про розвиток етичної самосвідомості і саморегуляції, адже розробка етики для Інтернету – це не лише теоретичне завдання, але, в першу чергу, практичне, яке передбачає відповідальність як окремої людини, так і суспільства в цілому.

Таким чином, Інтернет із власне інформаційного простору перетворюється на комунікативно-інформаційний, створюючи сучасному суспільству небачені можливості як для міжособистісного, так і для міжкультурного спілкування. Однак, Інтернет-комунікація не лише розширює можливості сучасної людини, а й породжує безліч протиріч, що приводить до неоднозначних соціальних та етичних оцінок цього феномену, формуючи проблеми, що потребують ґрунтовних подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Барлоу Дж. Декларация независимости Киберпространства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uis.kiev.ua/~xyz/declare.rus.html>
2. Войскунский А. Е. Метафоры Интернета / А. Е. Войскунский // Вопр. философии. – 2001. – №11. – С.64–79.
3. Вольфганг Бенедек та Маттас Кеттеман «Свобода вираження поглядів та Інтернет» Видавництво Ради Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 2013phttps://tm.coe.int/168059936a

4. Герасимчук В. АНТИцивілізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ut.net.ua/art/164/0/3439/>

5. Гусейнов А. А. Етика: учебник / А. А. Гусейнов, Р. Г. Апресян. – М.: Гардарики, 1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zinref.ru/000_uchebniki/02700kultura/000_00_etika_gusseinov_2000/034.htm

6. Дацюк С. Парадоксальная интенция свободы в Internet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uis.kiev.ua/~xyz/par_int.html

7. Емелин В. А., Тхостов А. Ш. Вавилонская сеть: эрозия истинности и диффузия идентичности в пространстве интернета [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=678&Itemid=52

8. Етика: Навчальний посібник / Мовчан В. С. – К.: Знання, 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ellib.org.ua/pages-cat-167.html>

9. Зудилина Н. В. Манифестация идентичности в Интернете: виртуальные проекции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kpi.kharkov.ua/.../Наукова...1/Zudil.pdf

10. Кастель М. Информационная эпоха. Экономика, общества и культур / М. Кастель; пер. с англ. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 606 с.

11. Маклюэн М. Галактика Гутенберга. Становление человека печатающего / Маршал Маклюэн. – М.: Акад. проект: Фонд «Мир», 2005. – 496 с.

12. Малахов В. А. Етика: курс лекцій: навч. посібник / В. А. Малахов. – 3-тє вид. – К.: Либідь, 2001. – http://lib.ua.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Etyka_Malakhov.pdf

13. Онлайн-активізм в Україні. До революції далеко, але конкретні проблеми вирішуються [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/44393/Onlajnaktivizm_v_Ukraini_Do_revoliuciji_daleko_ale?a_srt=1

14. Хайдеггер М. Время и бытие: Статьи и выступления / М. Хайдеггер; пер. с нем. – М.: Республика, 1993. – 448 с.

References

1. Barlou Dzh. Deklaracija nezavisimosti Kiberprostranstva [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.uis.kiev.ua/~xyz/declare.rus.html>

2. Vojskunsnij A. E. Metafori Interneta / A. E. Vojskunsnij // Vopr. filosofii. – 2001. – №11. – S.64–79.

3. Vol'fgang Benedek ta Mattias Kettman «Svoboda vyrazhennja pogljadiv ta Internet» Vydavnyctvo Rady Jevropy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: 2013rhttps://rm.coe.int/168059936a

4. Gerasymchuk V. ANTYcyvilizacija [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ut.net.ua/art/164/0/3439/>

5. Gusejnov A. A. Jetika: uchebnik / A. A. Gusejnov, R. G. Apreljan. – M.: Gardarika, 1998. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://zinref.ru/000_uchebniki/02700kultura/000_00_etika_gusseinov_2000/034.htm

6. Dacjuk S. Paradoksal'naja intencija svobody v Internet [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.uis.kiev.ua/~xyz/par_int.html

7. Emelin V. A., Thostov A. Sh. Vavilonskaja set': jerozija istinnosti i diffuzija identichnosti v prostranstve interneta [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=678&Itemid=52

8. Etyka: Navchal'nyj posibnyk / Movchan V. S. – K.: Znanija, 2007. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ellib.org.ua/pages-cat-167.html>

9. Zudilina N. V. Manifestacija identichnosti v Internet: virtual'nye proekcii [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: www.kpi.kharkov.ua/.../Наукова...1/Zudil.pdf

10. Kastel's M. Informacionnaja jepoha. Jekonomika, obshhestva i kul'tur / M. Kastel's; per. s angl. – M.: GU VShJe, 2000. – 606 s.

11. Makljuen M. Galaktika Gutenberga. Stanovlenie cheloveka pechatajushhego / Marshal Makljuen. – M.: Akad. proekt: Fond «Mir», 2005. – 496 s.

12. Malahov V. A. Etyka: kurs lekcij: navch. posibnyk / V. A. Malahov. – 3-tje vyd. – K.: Lybid', 2001. – http://lib.ua.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Etyka_Malakhov.pdf

13. Onlajn-aktivizm v Ukra'ni. Do revolucii' daleko, ale konkretni problemy vyrihujut'sja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/44393/Onlajnaktivizm_v_Ukraini_Do_revoliuciji_daleko_ale?a_srt=1

14. Hajdegger M. Vremja i bytie: Stat'i i vystuplenija / M. Hajdegger; per. s nem. – M.: Respublika, 1993. – 448 s.

Pan'kiv O. V., candidate of philosophical sciences, associate professor, Lviv National Polytechnic University (Ukraine, Lviv), olesya.pankiv@ukr.net

Social and ethical constituents of Internet communication

Internet is viewed as a sociocultural sphere, specific communicative environment that encompasses not only traditional communicative formats but also establishes the new ones. These formats are becoming increasingly popular and define convenient features of communication. It is argued that by means of providing new possibilities for people, Internet communication reinforces their feeling of freedom, challenges their morality and, thus, causes a lot of social and ethical problems. Such notions as freedom, liability, friendship, charity and compassion, etiquette undergo changes in this new communicative environment. It is revealed that by expending the opportunities for people, Internet communication brings forth a lot of contradictions demonstrating an ambiguity in evaluating this phenomenon.

Keywords: Internet communication, freedom, liability, friendship, compassion, netiquette, information.

* * *

УДК 1.164

Петік Я. О.,
аспірант, Інститут філософії Національної
Академії Наук ім. Г. С. Сковороди
(Україна, Київ), iaroslav.petik@gmail.com

МЕТОДИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЛОГІЧНОГО ВСЕЗНАННЯ

Розглянуто класичну проблему доксамічної логіки та формальної епістемології. Розглядається філософська суть проблеми, її відношення до різних формальних систем та існуючі методи вирішення даної проблеми. Аналізуються слабкі та сильні сторони цих методів. Стверджується думка, згідно до якої проблема на даний час залишається актуальною та не вирішеною. Викладається новий метод вирішення проблеми, який позбавлений деяких із зазначених мінусів та має свої сильні сторони. Метод заснований на ідеях запозичених з іншої логіки – інтуїціоністської. Він полягає у введенні у числення спеціальної шкали заснованої на критерії складності обчислень. Основна наукова новизна роботи полягає в даному методі вирішення проблеми логічного всезнання. Робота має наслідки для формальної епістемології, доксамічної та епістемічної логіки.

Ключові слова: логічне всезнання, доксамічна логіка, епістемічна логіка, інтуїціонізм, обчислювальна складність.

Проблема логічного всезнання це філософська проблема логіки, спільна для статичних та динамічних епістемічних логік, а також трохи в іншому форматі для формальної епістемології. Її розгляд та запропонований новий метод вирішення має наукове значення для перелічених областей, а також, опосередковано, для штучного інтелекту. Основна наукова новизна статті полягає в згаданому новому методі вирішення проблеми логічного всезнання, який описується у другій частині статті.

Проблема полягає в тому, що дедуктивні виводи в суто формальних системах, або виконувани штучним агентом, не відповідають реальній ситуації психологічних міркувань індивіда [15, с. 1]. В звичайній логіці знання всіх аксіом та всіх правил виводу автоматично означає знання всіх валідних формул. Можна навести приклад – це означало, що людина яка б в перший раз побачила правила елементарної арифметики вмить би зрозуміла малу теорему Ферма. Тобто, знаючи щось агента знає все. Звичайно, що в практиці це неможливо. А отже доксамічної логіки мають пояснити цю відмінність та запропонувати формальний механізм, який би відображав цю особливість психологічних міркувань.

Які реальні причини відсутності логічного всезнання у людських агентів? Найочевиднішою здається те, що на відміну від машини у людини обмежені когнітивні